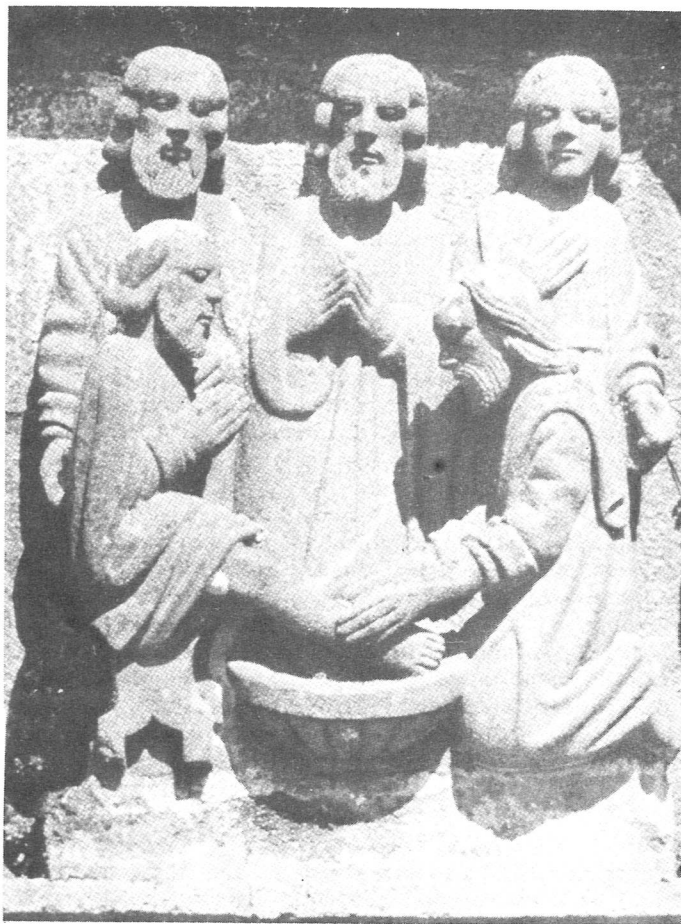
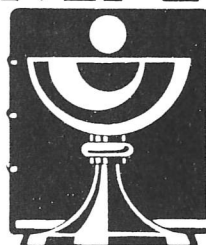

RE-FORMATIO

2 1968
II. ÅRGANG

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

Fodvaskningen — Johs.ev. kap.13

APRIL

KIRKENS FORPLIGTELSE

AF PASTOR JØRGEN HORNEMANN, HØRSHOLM.

1. SØNDAG EFTER PÅSKE – JOH. 21, 15-19

DER ER EEN FORSTÅELSE af denne søndagstekst, der giver sig, og som vi er vant til at høre. Og det er, at den taler om embedet i kirken, om den særlige opgave, som nogle i menigheden har fået med at prædike, uddele nadveren og døbe.

Men det kan gå sådan for een, at denne tilvante forståelse ikke slår til, fordi tingene ændrer sig, fordi man føler, at andre forhold er mere iøjnespringende. Og så får man lyst til at vende op og ned på teksten og lade andre sider af den tale. Det kan endda blive så stærkt det behov, at man får en fornemmelse af, at det vil blive at lyve over for evangeliet ikke at gøre det. Og sådan er det gået mig i arbejdet med teksten til 1. søndag efter påske i år.

Der er især eet forhold, der gør det nødvendigt at vende teksten på hovedet.

Og det er verdens nød omkring os. Lader man sådanne simple fakta som det, at 10.000 børn hver dag dør med sulten som hovedårsag, at der på den anden side af kloden er en krig i gang, der påfører civilbefolkningen store lidelser, og hvis eneste eksistensberettigelse synes at være, at den er der, at den mængde fødevarer, der er til rådighed for hver person i Indien, i dag er det halve af mængden i 1875 – passere tilstrækkeligt ofte på nethinden, da bliver man for alvor urolig. Disse problemer – og listen kan efter frit valg suppleres med et meget stort antal andre af samme størrelsesorden – kan ikke affærdiges med enkle trøstens ord. Og en henvisning til at vi om nogle år vil nå op på en udviklingsbistand på 1% rækker heller ikke til. For vi bevæger os tilsyneladende med raske skridt ind i en udviklingsapokalypse. Den runde klode, vi lever vort liv på, med dens mylder af mennesker truer med at blive en problemansamling, over for hvilken optimisme er at lyve om problemerne.

Vil kirken være tro over for sin forpligtelse, så er det disse problemer, der som en geværild må rette sig imod dens mure. Og spørgsmålet lyder til den: Har I den gode vilje, det mod, den udholdenhed, der skal til for at gøre noget ved sagen. Hvis den menneskehed, der spørger, ikke for længe siden er holdt op med at spørge, fordi kirken var for optaget af sig selv, sine selvskabte "problemer".

Vi ved det endnu ikke. Og vi må håbe, at det endnu ikke er kommet så langt.

Men i teksten spørger Kristus tre gange Simon "Har Du mig kær", og straks derefter følger befalingen til efterfølgelse. Og befalingen til Simon kan jeg ikke forstå som andet end en befaling til kirken, noget der sender den ud i at vise Jesu Kristi solidaritet med den menneskehed, der lider, sulter, slås og går i hundene.

Og vore forpligtelser på det punkt er ikke indløst. Tværtimod har vi et stort arbejde foran os med at rydde op i tidligere tiders forsyndelser, at støtte til de besiddende, al glemmen de undertrykte, de fattige og lidende.

Det er typisk for befalingerne i denne tekst som for Kristi befalinger iøvrigt, at de peger ind i handling. De peger ikke ind i at få en eller anden indstilling eller en forståelse af noget. De peger direkte ind i det, der bare skal gøres.

(Fortsættes side 20)

HØJKIRKELIGT

PRÆSTEKONVENT

Alle kirkeligt sindede og højkirkelige præster indbydes hermed til præstekonvent i Virring kirke og præstegård 27.-29. maj. – Også theologiske studenter indbydes.

Mandag den 27. maj

Kl. 17.00: Vesper – velkomst ved pastor Børge Barsøe.

Kl. 18.00: Middag.

Kl. 19.30: Foredrag ved pastor Th. Kühl: "Hellig, apostolisk – statskirkelig?"
Completorium.

Tirsdag den 28. maj

Kl. 8.00: Messe ved pastor Børge Barsøe; prædikant: pastor Knud Jakobsen.

Kl. 9.00: Morgenmad.

Kl. 10.00: Foredrag ved amanuensis Leif Ludvig Albertsen: "Salmedigtning som litterær kunstform og som menighedssang".

Kl. 12.00: Frokost.

Kl. 15.30: Foredrag ved professor, dr. theol. Regin Prenter: "Hvad er historisk religion (åbenbaring)?"
Vesper med procession; prædiken ved pastor Ole Fr. Stjernfelt.

Kl. 18.00: Middag.

Kl. 20.00: Generalkapitel.
Completorium.

Onsdag den 29. maj

Kl. 8.00: Messe ved pastor Poul Exner; prædikant: pastor Poul Ulsdal.

Kl. 9.00: Morgenmad.

Kl. 10.00: Foredrag ved guldsmed Bent Exner: "Sakral kunst".

Alle henvendelser om konventet bedes rettet til: Sognepræst Vagn Hasselgaard, Gl. Viborgvej 1, 9230 Svenstrup J. Telefon (08) 15 87 11 Svenstrup 115.

Tilmelding bedes sendt til foranstående adresse senest 21. maj. Prisen søges holdt på 70 kr. + mødeaftgift 20 kr. Ved tilmeldingen bedes oplyst, om man ønsker privat indkvartering eller hotelværelse.

Der medbringes: Præstekjole og så vidt muligt alba, hvid (gylden) stola samt Dansk Tidebog. – Vel mødt!

KONVENTSUDVALGET

Og spørgsmålet er så, om Kristi kirke i lyset af påskens begivenheder vil gå vejen. Om Kristi sejr bliver det, der driver menigheden ud i handling, ud i Kristi solidaritet med mennesker. For det er den kærlighed, teksten taler om.

Der er i disse år så småt ved at tegne sig en anden slags kirke, end den vi længe har kendt. Den kirke, der her og der stikker hovedet frem, er sendelsens kirke. Det er en kirke, der kun forstår sig selv og kun kan leve, når den er sendt til mennesker for i handling at bevidne Kristi solidaritet med os. Det er en kirke, der kun er kirke, når den virkeliggør denne opgave. Undslår den sig for det, er den bare et religiøst samfund mellem alle mulige andre.

At elske Kristus – som denne tekst spørger efter det, kan i dag kun forstås på en måde – for den enkelte og det kristne fællesskab, han og hun er en del af: i handling at bevidne Kristi solidaritet med den menneskehed, Gud skabte.

Amen.

KOMMENTAR FOLKERELIGION OG TV-BRYLLUP

AF PASTOR C. B. HANSEN, DRÅBY.

FØR STALINGRAD, mens Nazismens aktier endnu stod i pari, kunne man i Archiv für Religionswissenschaft læse en artikel af en af den nye folkeligheds akademiske medløbere. Den fastslog triumferende, at det brede folks religion ikke var Kristendommen men en almindelig gudstro; for bortset fra de romersk-katholske strøg af Tyskland og de steder, hvor pietistiske vækkelser var slået igennem, indgik Jesus, Maria, helgenskaren og englene ikke i folkets bevidsthed. Dette fremgik af et studium af alskens folkelige ord-sprog, kærneord og talemåder. Det eneste gudsnavn, man der fandt, var "der liebe Gott", "Vorherre" altså, i forbindelse med en djærv skæbnetro og en til tider ret skeptisk forsynstro.

Beslægtede undersøgelser og betragtninger har på det sidste set dagens lys herhjemme i diverse statsprotestantiske publikationer.

Den samme, som i sommeren 42 under en langvarig febersygdom hvilede sin hjerne ved at gennemløbe underlødige faglitteratur, gjorde som turist i byen Celle i 56 en forbavsende opdagelse.

På gavlene af de skønne bindingsværkshuse fra 15 og 1600-tallet er der udskårne årstal og inskriptioner over dørene. De ældste indeholdt ordsprog af tysk eller gammeltestamentlig oprindelse eller kredsede om Wein, Weib und Gesang. Men på de huse, der var bygget senere end 1618, efter at 30-årskrigen med alle dens apokalyptiske rædsler var tonet frem i horisonten, mødte der en et helt andet billede: citater fra Psalmernes Bog eller fra Ny Testamente med idelig anrøbelse af Kristi navn.

Farvel folkereligion! i hvert fald som konstant størrelse. Der er ikke grund til at koge mere folkekirkelig suppe på det søm. "Folket", hvem det nu måtte være, os selv iberegnet, reagerer almindeligt religiøst eller positivt kristeligt alt efter omstændighederne. Hvad skal man ellers gøre? At det sidste sjældnest sker åbenlyst på protestantisk grund kommer vel af, at der er Kirken og det almindelige præstedømme til daglig neutraliseret i en statskirkelig mølpose. Men så snart der gives en lejlighed, kommer kristeligheden frejdigt ud af posen.

Således breder der sig i disse TV-tider en bølge af vrede og skuffelse over alle Vesteuropas "strøg", fra Vendsyssel over Norge og helt ned til Andalusien, bare fordi en bryllupstale af det store flertal ikke opfattedes som kristelig nok. Ja, det paradoksale er, at mere viderekomne og sophisticated'e kirkefolk nok kunne opfatte og udlægge alt i bedste mening, men det var de tilsyneladende afkristnede og kirkefremmede af alle samfundslag, der lydeligt gav udtryk for savnet af et åbenlyst kristeligt vidnesbyrd. Den megen menneskelighed og folkelighed faldt her fuldstændig til jorden og blev ikke påskønnet. Nej, skal der være gilde, er det kristendom, folket vil have.

Lad os efter dette begrave den danske folkereligion ved siden af den tyske i Archiv für Religionswissenschaft, årgang 1942.

KRISTNE RESERVATER

AF PASTOR ANDERS STUDSGÅRD, LYNGBY.

SKAL VI HAVE KRISTNE RESERVATER, steder, hvor kristne kan overleve? Vi voksne, som står fast på Kirkens grund, behøver dem ikke, "vi er i verden, men ikke af verden", og kan sagtens tåle grinet, latterliggørelsen, det overbærende skuldertræk og mistænkeliggørelsen både fra ateistisk hold og fra den folkekirkelige majoritet med dens tilbøjelighed til at kalde det for sand kristendom, som nu flertallet tilfældigt kan gå ind for. Heri er vi blot fælles med de ældste kristne før Konstantin. Men har vore børn modstandskraft nok? De er det dyrebareste, vi har fået betroet.

Følgende fire eksempler fra de mindreåriges hverdag vil vise, at udviklingen nogle steder i Danmark er nået så langt ud i afkristning og direkte kristenhad, at vi kristne forældre ikke mere blot kan lukke øjnene for denne holdning og blot tænke kønne, men naive tanker om blufærdig dansk kristendom hos folkekirkemedlemmer i almindelighed. Er tiden mon ikke ved at være inde, da vi alvorligt og realistisk må overveje, hvad vi kan og skal gøre?

1) En afholdt og respekteret lærerinde, kirkegænger, snakkede med 1. klasse om, hvad man laver om søndagen. Det er en god måde til at lære sin klasse og dens baggrund at kende. Alle de mange udmærkede søndagssysler fra ekstra morgensøvn til bilture kom frem. Så rakte lille A. fingeren op: "Hjemme hos os laver vi også noget mægtig skægt om søndagen, vi går i kirke, nemlig!" – Hele klassen: "Æv, æv! Er du hellig?" – Hvor ved de uskyldige små 7-årige det fra? Det skulle vel ikke være fra deres forældre, som ved deres ringeagt for kristen tro og praksis har lært dem det? Som forældre, så børn. Også lille A. Han har været med far og mor og de ældre søskende i kirke hver søndag fra 3-års alderen, kendte tidligt alle salmemelodier og sang kraftigt med på alle gudstjenestens faste led, for dem kunne han da ordene til. Jo, det var "mægtig skægt" at gå i kirke om søndagen. Men den dag i skolen opdagede han, at selv små kristne ofte må stå alene over for en hel flok. Af sin far lærte han, at det ikke altid er tilstrækkeligt at "vende den anden kind til", men at ondskab ofte må bekæmpes – bogstaveligt. Det indgød nogen respekt hos de jævnaldrende. Men det hjalp ikke meget imod de store i 7. klasse. Da de opdagede, at han var skolens eneste kirkegænger (blandt 800 børn!), fandt de deres største fornøjelse i flokkevis at overfalde ham og give ham "bænkemad", "buksevand" eller slæbe ham hen

ad asfalten. Man kan ikke fortænke ham i at finde alverdens ondskab samlet i de stores tilråb, når de havde trængt ham op i en krog: "Nå, skal du ikke snart bede? Bliver det ikke sjovt at komme i Himlen?" — Hvornår vil han finde ud af, at det er lettest at "hyle med de ulve, han er iblandt"?

2) I., som gik i 3. klasse, blev meget forbavset, da lærerinden i en bibelhistorietime fortalte om Abraham, Isak og Jakob, at de aldrig havde levet, og at de fleste af historierne i Det gamle Testamente var lyv. Hun vovede en indsigelse: "Min far siger..." Lærerindens og klassens høje latter. Men hverken I., lærerinden eller klassen ved jo, at det er den næstsidste eller trediesidste modeopfattelse, som dyrkes på seminarierne i disse år. — I. lod sig ikke slå ud, hun var en første classes evangelist, kunne f.eks. med troskyldig stemme spørge naboerne: "Hvorfor går I ikke i kirke om søndagen?" Naboerne blev sure, så der blev intet resultat, før hun fik en jævndreng til at stjæle sig i kirke, mens forældrene holdt hviledag hjemme. Men da det blev opdaget — slem dreng — lade sig lokke — sådan en tøs! Nu kommer den dreng nok ikke i kirke igen før konfirmationsdagen, og så er han vænnet af med at blive fanatisk! — Efterhånden viste alle i klassen I. den kolde skulder — en lille kontaktglad 10-års tøs uden veninder!

3) E. var tilflyttet i 5. klasse, mærkede fra begyndelsen en ejendommelig og for ham uforståelig modvilje mod sig fra både lærere og kammerater. En af hans fejl var, at han var interesseret i kristendomsundervisningen, men så er man ikke kammerat med alle de andre, som plejede at plage den stakkels lærer med ballade i disse timer. En anden fejl, at han var præstesøn og dermed tilhørte en samfundsskadelig gruppe mennesker, når man nu ved, at Humanistisk Forbund er den sande religion! Også han måtte have private timer i slagsmål hjemme for at kunne begå sig i frikvartererne. Men værre var det, at lærerne på forskellig måde fik ham gjort passiv i timerne, så at hans standpunkt lå under det, der kræves for at kunne rykke op i realen. Og hans højeste ønske var at komme videre til gymnasiet! Dette sidste problem løstes dog ved, at han som den eneste af samtlige indstillede fra den skole bestod optagelsesprøven, og så måtte de jo rykke ham op.

4) B. var ivrig medhjælper i søndagsskolen, desuden regelmæssig kirkegænger. Hun er godt begavet, men fik samme behandling af lærerne som E. En lærer erklærede rent ud, at hun var for dum til at komme i realen. Selv en mere robust type end B. ville blive slået ud heraf.

De tre sidstes skoleproblemer blev løst for et år siden, da forældrene fik flyttet børnene til katolske privatskoler, hvor det anses for at være normalt, at også børn kan være kristne i tankegang og handling. Skønt der skolemæssigt dér stilles større krav end almindeligt, er de, hvad standpunktet angår, i deres klassers bedste halvdel. Heraf kan man slutte, at enten har de tidligere lærere været dårlige pædagoger over for disse børn, eller også har de praktiseret og tolereret mere eller mindre bevidst forfølgelse på grund af en aktiv kristen baggrund og børnenes deraf følgende "unormale" væremåde.

Til at begynde med betragtede jeg disse tilfælde som isolerede og regnede ganske enkelt med, at fejlen måtte ligge hos børnene. Jeg fandt tilmed, at det ville være forkert at behandle dem som sarte mimoser, hellere måtte de hærdes tidligt til at leve i en lidt hård verden, som de alligevel skulle ud i om nogle år. Men ved samtaler med nogle af de meget få forældre, som går regelmæssigt i kirke sammen med deres børn, men hvis børn gik på andre offentlige skoler, måtte jeg lidt efter lidt indrømme, at skolens ånd og

tone på disse egne umuligt kunne danne et gunstigt miljø for børn med en kristen opdragelse.

Så brast det ud af en far en aften, vi sad nogle stykker og drøftede bl.a. disse problemer: "Vi må have nogle kristne reservater!" Dette udbrud har jeg ikke kunnet få ud af mine tanker siden. Det er jo allerede mange år for sent — i hvert fald her — at protestere mod skolens forsømmelse med hensyn til kristendomsundervisningen. Og hvor det store flertal af lærerne er ateister — enten erklærede eller folkekirke-ateister — vil det være ubilligt at forvente nogen kristen holdning eller forståelse i det hele taget over for de kristent opdragede børn. Skolen er jo netop, som flertallet af forældrene ønsker den. En lille kristen minoritet — her må vi, om vi er realistiske, se bort fra et folkekirkeflertal med enten ateistisk eller ligegyldig livsholdning — kan ikke med demokratisk ret forlange tilbageføring til skolens bogstavelige, men nu forladte status som en kristen skole.

Men vi ønsker at opdrage vore børn som kristne børn. De skal aldeles ikke selv vælge, når de bliver voksne, om de vil være kristne eller ej, for vi har allerede som kristne forældre valgt for dem allerede den dag, vi lod dem døbe. Så kan vi oprette privatskoler med kristen målsætning, men det magter vi ikke på grund af vort ringe antal. Yderligere vil det for nogle være en tungere byrde, end de økonomisk kan bære. Her har vi midlertidig løst problemet ved velvillighed fra de romersk-katholske privatskoler, som er ene om at repræsentere et kristent skolevæsen på disse kanter.

"Kristne reservater" — ikke som indianerreservaterne i Amerika for at kunne skabe turistattraktioner ved at vise disse sære overgemte individer frem; men som steder, hvor forældre med deres børn i perioder kunne søge hen med dette ene formål for øje at bevare, reservere, disse børn for Kristus og hans Kirke.

Hvordan det skal gøres? Det ved jeg ikke meget om. Kun ved jeg, at nogle ægtepar meget gerne vil tilbringe en del af deres ferie sammen med deres mindreårige børn et sted, hvor det regelmæssige gudstjenesteliv kan fejres, hvor der gives lødig og positiv undervisning i kristen tro og oplæring i kristen praksis, og hvor børnene møder andre praktiserende kristne i alle aldre og ikke behøver at betragte hverken sig selv eller deres forældre som unormale og sære.

Måske fornemmes vore vanskeligheder i et sækulariseret storstadsmiljø ikke så stærkt ude i det øvrige land. Men om 10–15 år, hvad så? Kan vi allerede nu drøfte vore forhold, som en kristen minoritet vil komme til at leve under? Eller skal vi vente, indtil det måske er for sent, og næste slægtled er en generation uden kristendom i egentlig forstand?

ER DE KLAR OVER, at Poul Ulsdals bog: Gudstjenesten og vor tids religiøse krise (H. Hirschsprungs Forlag 1960 — 152 s.) er med i forårets bogbogsattelse?

Ellers skynd Dem til boghandleren! Den koster nu kun 3,75 kr.

RE-FORMATIO skrev i nr. 6/1960: "Denne fortræffelige bog skal læses, og den kan læses både af læg og lærd, men først og fremmest skal dens kald følges, kaldet til at deltage i den kristne kirkes gudstjeneste".

LIDT ØKUMENISK DIALEKTIK

AF PASTOR O. LUND PALLESEN, LYNGBY.

DET ØKUMENISKE ARBEJDES problemer beror på to ting: Dels, at kristendommen virkelig har en saglig, objektiv side, dels, at vi i de forskellige kirkeafdelinger er bestemt i vane, hjerte og tænke måde af vor specielle tradition og særlige milieu.

Problemerne lader sig derfor ikke løse ved forskelsløst at give sig en almindelig kristelig fromhed i vold og på ren pietistisk basis bare søge sammen og rodløst kaste sig ud i et fællesskab med fornægtelse af sin egen tradition og dens betydning. Slagordet, at det er livet og ikke læren, det kommer an på, er kun en halv sandhed; idet læren netop — som teorien om livet — er noget så vigtigt, så apostelen Paulus engang kunne skrive det til menigheden i Galatien: "Men selv om vi eller en engel fra Himmelen forkynder eder evangeliet anderledes, end vi har forkyndt jer det, han være en forbandelse! (Gal. 1, 8)" — Vi kommer derfor ikke uden om læren, omend det er meget vigtigt, at vi både får syn for dens betydning og for dens begrænsning — og navnlig for begrænsningen i vor tolkning af den. Endvidere, at vi forstår os som et folk der er på vandring, på vej sammen i sandhedserkendelse mod eenhed — også i ydre skikkelse.

Problemerne skal løses, ikke bare fordi det giver styrke at stå sammen i en sækulariseret verden, heller ikke bare af missionshensyn over for hednige folkene — og fordi vor Herre beder bønne: "— at de alle må være eet, for at verden må tro, at du har udsendt mig" (Joh. 17, 21); — men fordi vi er eet i Kristus, så sandt der kun er een Kristus — og een Kirke, og at det derfor ikke kun er et beklageligt faktum, at vi er splittet op i mange anskuelser og konfessioner; men et udtryk for vor synd, vor manglende erkendelse — også af vor egen erkendelses begrænsning —, og af vor manglende broderkærlighed i Kristus til at forstå de andre i deres mere eller mindre berettigede eensidighed.

For nogle er hele det økumeniske problem en os uvedkommende ting, og arbejdet dermed en misforståelse af skønne spildte kræfter. Hver har at blive ved sit i troskab — og så lade vor Herre om resten. For det drejer sig ikke om meninger og anskuelser, men kun om lydighed mod det, man selv har erkendt som sandhed. Et sådant individualistisk og kirkeligt snæversyn deles dog kun af relativt få. Vi andre føler bruddets smerte og længes efter dets heling.

For nu nærmere at bestemme problematikken vil jeg gerne først fremføre lidt om det saglige, dernæst noget om tolkningen og traditionen, videre om det evangelisk-lutherske syn — og endelig noget om fællesskabets nuværende stade.

Kristendom er tro på Kristus. Men ikke tro på en frelseridé — eller på den lære alene, som en jødisk rabbi fra Nazareth for ca. 2000 år siden doctrede, eller den livsholdning, han gjorde sig til talsmand for. Nej, den er tro på HAM — d. v. s. på hans personligheds mysterium, hans gudmenneskelighed, hvilket naturligvis så atter må betyde et særligt lydighedsforhold til hans forkyndelse og vilje. Men kristendom er dette ganske konkrete — at denne Jesus af Nazareth foruden at være Jomfru Marias — også var den le-

vende Guds søn. På denne eenheds grund må al vor interkonfessionelle samtale starte og bevæge sig — og derfra må den få sit lys og sin kraft. Den bekendelse, Gud gav apostelen Peter i munden ved Kæsarea Filippi: "Du er Kristus, den levende Guds søn" — er den kristelige læres ufravigelige fundament og den kristne trosholdnings nerve. Konfessioner, der ikke kan begynde dér sammen med os, er enten ikke kristne — eller også er de det på en sådan måde, at kun Gud kan se det — og vi i hvert fald ikke kan tale med dem i en fælles stræben efter dybere sandhedserkendelse og dermed sammenhængende bedre udtryk for eenheden i det folk, for hvilket HAN stadig er Frelser, Forløser og Herre. For bekendelsen i Kirken handler jo ikke bare om noget, HAN var — men om noget, han stadig er. Ligesom den ikke bare handler om noget, han een gang har gjort — og som en fuldbragt gave lagt hen til sit folk; — men også om noget, HAN stadig gør — og ikke mindst noget, HAN vil gøre — som den, der kommer igen for at forløse sit folk til synlig herlighed — og synlig eenhed.

Kristentroen er derfor ikke kun et individuelt anliggende, hvor et menneske i subjectiv tillid modtager det, vor Herre i årene 0-33 har gjort for ham; men kristentro er kristenliv i Kirken. Det nytestamentlige vidnesbyrd er blevet til i Kirkens rum og henviser stadig mennesker til at leve i det. Kirken er ikke en misforståelse — men udtryk for Kristi vilje. Den er, som apostelen siger med noget, der er mere end bare et rammende billede: Kristi mystiske legeme. Den er en levende organisme og alene derfor en eenhed — af en bestemt indre struktur —, der naturligvis også giver sig ydre skikkelse. Og det er jo navnlig denne sidste, der må afgive emner for den økumeniske bestræbelse, fordi en stor kirkeafdeling har en ganske bestemt — og gennem traditionen fixeret — opfattelse af, hvorledes denne skikkelse er og bør være. Problemet kan, så vidt jeg kan skønne — for i det spørgsmål afviger jo netop mange evangeliske kirkeafdelinger fra den romerske — klarest stilles på den formel, at det drejer sig om forholdet mellem organisme og organisation, mellem indre og ydre struktur, for så vidt man da overhovedet mener, at Kirken fremtræder synligt i verden — og ikke bare er et åndeligt, usynligt rige, der kun skjult lever i hjerterne og aldrig kan påtage sig skikkelse i noget synligt uden at tabe sin renhed og sandhed. Det kan ikke være anderledes. Her spiller vore traditioner ind — og spiller os måske også undertiden et puds. Og der kunne måske være sider i vor særtradition, vi skulle tage op til fornyet overvejelse i erkendelse af disse traditioners tidslige og sociologiske begrænsning; med mindre man da tillægger disse traditioner ufejlbarhedsskarakter og dermed er udelukket fra at reformere dem — uden for så vidt det angår tolkningen af dem.

Den evangelisk-lutherske kirkeafdeling indtager jo sagligt en midlerstilling mellem Rom og de fleste andre evangeliske denominationer. Det beror på vor enighed med Rom i at fastholde oldkirkens dogmedannelse, således som den er kommet til orde i de tre gamle trosbekendelser; endvidere i, at Kirken tager ydre skikkelse i sin gudstjeneste under Ordets forkyndelse (det "ydre" ord, som Luther lagde så stor vægt på) og sakramenternes forvaltning ved det af Gud indstiftede embede. Men derhos står vi vagt om den kristelige frihed, der kan leve under enhver ydre organisation, der ikke hindrer evangeliets forkyndelse. Der er en sag, som uden videre er den evangelisk-lutherske, som vi må bringe ind i samtalen og ikke kan opgive uden at fornægte os selv. Det er den, der med et fagudtryk hedder: retfærdiggø-

relse ved tro alene. Den kan også omskrives til "ved Kristus alene", det er sagligt det samme — omend Luther jo nok i sin historisk betingede tros-kamp eensidigt måtte forfægte den side af den, der siger frelse — d.v.s. syndernes forladelse — alene for Kristi fortjenestes skyld — og aldrig ved eller gennem noget andet — end ikke bare som en tilføjelse. Ud derfra kan hele den lutherske bekendelses forhold til alt i Rom forstås. Og dette vort anliggende vil også bestemme vor holdning i den økumeniske samtale.

For en samtale er det jo heldigvis allerede blevet til. Vi kommer ikke sammen for at genoptage reformationstidens eller andre tiders stridigheder — vi kommer ikke sammen for hver for sig at få ret. Men netop for gennem dialogen — samtalen — både at lære hinanden bedre at kende — at lære af hinanden — i erkendelse af, at det der forener, er både større og mere end det, der skiller os. — Vi synes allerede, at fællesskabet lever i bøn og arbejde. Og nogle af os håber også på, at det må blive virkelighed i kulten. Et liturgisk fællesskab kan efter vor opfattelse godt være — selv om vi ser forskelligt på mange ting. Organismen kan godt fungere — selv om den ydre organisation ikke er skåret over samme læst. Eet spørgsmål rejser sig og rager ligesom op over alle andre. Det er blevet pinagtigt, fordi det er så alvorligt, at det ligesom gør alle vore eenhedsbestræbelser til perifer ting — og samtidig holder os fast ved forargelsen i vor splittethed: nadverfællesskab! — Så er det sagt. Omend jeg ved meget vel, at vi ikke — heller ikke i vor tid — kan begynde der.

ET LILLE GENMÆLE

AF PASTOR J. EM. HANSEN, HADERSLEV.

HVER MAND sin bil, og hvert stift sin årbog. Bestsellers bliver disse bøger vel aldrig, men rare menighedsråd betaler omkostningerne. Også Århus stift har fået en sådan bog. Hverken bedre eller stort ringere end andre årbøger. Den ser ikke tillokkende ud, selvom omslaget er forsynet med bispesegl. I henseende til udstyr er f.ex. Haderslev stiftsbog meget finere end "Meddelelser fra Århus stift, hæfte 5. 1967".

Det er rimeligt, at sådanne årbøger indeholder artikler og foredrag. Det er derimod urimeligt, at en halvofficiel bog bringer referater og anmeldelser. Disse subjektive bedømmelser kommer til at stå uanfægtet. Ikke en gang har man garanti for referaternes korrekthed. Alt eller intet. Enten hele foredraget eller intet referat.

I sidste "hæfte" refereres et foredrag, biskop H. Høirup har holdt for stiftets præster. Selvom det er uheldigt at tage til møde mod et referat, går det vel an i dette tilfælde, hvor foredragsholderen som redaktør af årbogen må formodes at have accepteret referatet. Naturligvis kan der ikke tages stilling til hele foredraget — det ville være umuligt på grundlag af et referat — så her skal der kun rettes kritik mod biskoppens polemiske påstand mod høj-kirkeligheden.

Foredraget var en fremstilling af Grundtvigs syn på ordinationen og embedet. Da det endnu huskes, hvorledes biskop Høirup for nogle år siden ordinerede efter et ikke-autoriseret ritual (og et "åbent brev" herom blev vist aldrig besvaret), kan det interessere meget at høre hans fortolkning af Grundt-

vigs opfattelse.

Eftersom det er (eller dog var) godt grundtvigsk at tage til genmæle mod urimeligheder, skal jeg derfor i det følgende fremsætte nogle kritiske bemærkninger. Imod biskoppens "letfærdige" polemik. Det hedder nemlig i referatet:

"Biskoppen fortsatte med at afvise høj-kirkelighedens letfærdige omgang med Grundtvigs embedsteologi, hvor man gerne og flittigt benytter sig af citater fra 1820-30-tallet uden at følge Grundtvigs udvikling til målet, hvor han halvtreds år efter sin egen ordination i klar afstandtagen fra sit tidligere anglo-katolske sværmeri fremhæver ordet og sakramenterne som menighedens sande 'apostolske rækkefølge'. Det er ikke overdragelsen af præsteembedet men derimod den overlevering af troen ved dåben, som Gud har betroet hele menigheden, som er 'kæden, som ordentlig forbinder den troende menighed til alle tider med den apostolske, som har forjættelsen, at Kristus vil være med den alle dage til verdens ende'. Præstevielsen er 'Åndens indretning til menighedens tarv', som ikke må opgives. 'Fordærv den ikke', siger han, 'for der er velsignelse ved den'."

Det er ikke så rart, hverken for piger eller andre, at blive beskyldt for at være "letfærdig". I dette tilfælde må biskoppen dog bære sin egen beskyldning. Han er ikke kun letfærdig, når det gælder ordinationsritualet!

Undertegnede ved ikke, hvornår høj-kirkeligheden har haft "letfærdig omgang" med citater af Grundtvig fra nævnte tidsrum. Derimod ved jeg, hvornår den ikke har haft det.

Forrige år havde jeg i "Re-formatio" en artikel om det grundtvigske. Dels skrev jeg om det oprindelig grundtvigske (ikke bare om Grundtvig), og dels betonedes jeg, at "Grundtvig har også sagt så meget". Jeg understregede, at Grundtvig aldrig fornægtede præsteembedet i Kristi kirke; men udtrykkelig føjede jeg til, at ganske vist vedblev han ikke at se ordinationen som en direkte indstiftelse af Kristus, hvad flere af hans venner fastholdt, men dog som en apostolisk. Og der ligger ganske meget i dette "dog"! Jf. citatet fra "Børnelærdommen" (1868) som biskoppen selv sluttede sit foredrag med.

Hvad angår dateringen af citater, så var over halvdelen af mine grundtvig-citater forresten fra tiden efter "1820-30-tallet"! Iøvrigt er det vel ellers særdeles rimeligt, om man i en behandling af Grundtvigs "embedsteologi" drager nævnte periode godt frem. Dét kan aldrig være "letfærdigt". Fra samme tid stammer jo hans bedste kirkesalmer. "Sangværket"s første del fra denne tid er jo faktisk kanoniseret som urørlig.

Indrømmes skal det dog gerne, at vil man finde Grundtvigs embedssyn udtrykt i salmer, må man også begive sig ind i 40-tallet. De gamle grundtvigianere værdsatte således især fire salmer (fra 1843-44), men efterhånden er de tre af dem vistnok helt forkastet. De tre var: "Dejligt er Synet" (med ordene: "salvede Brødre"), "Legem eet og Lemmer mange" (med "Christi Embedsmand") samt bearbejdelsen af Kingos "O Jesus, Præst i Evighed". Accepteret nu om dage er vist kun den fjerde: "Idag, paa apostolisk Vis"; men det er dog altid noget, skønt den nok er den svageste. Rimeligvis synges den endog ved ordinationer efter ikke-autoriseret ritual!

Det skjules aldeles ikke på nogen "letfærdig" vis, at Grundtvigs udtalelser ændredes i de senere år. Men det påmindes også, at den historiske situation var et opgør med statskirkedømmet (som de grundtvigske dengang var imod), følgelig blev hans udtalelser farvet af denne situation. Vist blev han vaklen-

de (jf. ikke mindst "Børnelærdommen"), men dette er da også fremhævet i min artikel. Det går dog ikke an at overføre hans modstand mod bispesuccessionen på præsteembedet. Heri er jeg helt enig med biskop Høirups grundtvigske embedsbroder i Ålborg, Chr. Ludwigs. (Apropos bispesuccession: så sent som 1855 betvivlede Birkedal, at Grundtvig skulle kunne opgive den – trods hans ord i "Frisproget"!) Grundtvig vedblev at se embedet som en apostolisk indretning, som "Åndens indretning". Hvis hans moderne disciple blot havde dette syn!

Man behøver ikke at ængstes for, at højkirkeligheden skal tage sig den hele Grundtvig til indtægt (så lidt som han tog den hele Luther), men vi ønsker at fastslå, at der er lighed med "den kirkelige anskuelse". Når moderne grundtvigianere "så gerne og flittigt" angriber højkirkeligheden, fornægter man samtidig sin egen fortid. I biskoppens beskyldning for "letfærdighed" ligger ikke blot påstanden, at kun det nævnte tidsrum udnyttes; desuden ligger også gemt, at man selv ikke gerne dvæler for meget ved denne periode.

Selvfølgelig har perioden vedvarende historisk interesse for de moderne. Den giver jo dejligt stof til disputats. Men ellers tilslutter moderne grundtvigianere sig nok de mærkelige ord, selve Holger Begtrup i sin tid (1925) skrev i forordet til Karl Nielsens ret yderliggående bog: "Kirkelighed og Menighedsliv". Begtrups anbefaling lød: "For mig er det en glædelig Begebenhed, at der i Hundredaaret efter 'Kirkens Genmæle' fremkommer et saadant Skrift, der med Liv og Kraft stræber at føre Grundtvigs Tanker om Kristendommen videre efter den ny Tids Tarv". (Dette forord er tilmed skrevet på Irenæi dag!) Siden da er meningerne ikke blevet mindre radikale. Om embedet som om meget andet.

Biskop Høirup har selv beskæftiget sig meget med "1820-30-tallet". Hans disputats skal betragtes som et bidrag til at bestemme "den kirkelige Anskuelses Dannelsesmaade, Udformning – og Udartning".

Nu er det jo forskelligt, hvad man vil betragte som "udartning". Biskop Høirup vil især pege på læren om trosbekendelsen. Når han alligevel i sit foredrag sagde, at for Grundtvig var det "den overlevering af troen ved dåben, som Gud har betroet hele menigheden", der er kæden, så bør det afgjort tilføjes, at for Grundtvig var denne "tro" en bestemt formulering. Vitterlig er de fleste moderne grundtvigianere heller ikke grundtvigske på dette meget væsentlige punkt (som den gamle Grundtvig, næsten stærkere end i "20-30-tallet", holdt fast ved). Så væsentlig var det altså, at det skulle kaldes "Kæden". (Det er forresten heller ikke grundtvigsk at sige "Ordet og sakramenterne"!).

Undertegnede ville pege på noget helt andet som eksempel på Grundtvigs "udartning", f. ex. netop hans senere uklarhed i embedsopfattelsen. Og alligevel, det skal gentages, han ville bestandig fastholde det apostolske.

Ifølge årbogen har biskop Høirup også prædikeret over Efeserbrevets 4. kapitel, vers 1 til 6. Næste gang tager han måske fortsættelsen med. Om embedet. Sådan som det er apostolisk fremstillet dér.

Når det ellers så ihærdigt skal fremhæves, at der er sket en "udartning" (ifølge biskop Høirup vel her en "udvikling", underforstået: positiv) fra Grundtvigs ordination til 50 år efter, en "afstandtagen fra hans tidligere anglo-katolske sværmeri", bør det ikke glemmes, at hans 50 års præstetjubelium skulle fejres, og blev det på vældig måde. Den gamle præst fik endda en bispetitel. Den er stadig eftertragtet!

AF KIRKEHUSETS SYMBOLIK (7) HELLIGHUSET OG DETS INDVIELSE

AF PASTOR SIGURD MEJNDOR, HYLLESTED

NÅR DER SKAL BYGGES KIRKE, er det rimeligt at overveje: hvordan skabes bedst mulig ramme og bedst mulig arbejdsrum for det, der skal foregå netop i dette hus? Det skal bygges funktionelt og give en værdig ramme om det åndelige indhold, der præger funktionen.

Arkitektens kunstneriske opgave må løses i frihed. Præsten kan ikke ved hjælp af teologi give noget bygningsprogram, men oplyse om visse teologiske facts, som ikke ustraffet kan negligeres ved kirkebyggeriet. Arkitekten må sætte sig ind i den kristne gudstjenestes funktion og kirkehusets byggehistorie. Den vil vise ham, at liturgien på en vis måde har været "bygherre" ved at præge de forskellige løsninger af opgaven gennem tiderne.

Ingen udtryksform for kirke er dog den eneste rigtige. Der er heldigvis ingen patentløsning, og kirkehuset må skabes som et stykke brugskunst til gudstjenestens funktion, (jnf. salmedigterens opgave).

Det kan være gavnligt at sætte spørgsmålstejn ved mangt og meget af det, som godtfolk mener hører sig til, hvis det skal være en "rigtig" kirke. Et samarbejde kan være frugtbart. De implicerede parter, menighedsråd, præst m.m. må respektere arkitektens egentlige område. Han alene har ansvaret for den arkitektoniske løsning, og hans skabende indsats må stå for historiens dom. Dårlig bygningskunst betyder profanering af gudshuset. Sand kunst er det eneste, der er værdig til at hylde Gud, der er sandhedens Gud.

Vel kan billigt og skrabet kirkebyggeri skyldes pengemangel, men det kan også være, at det er nærighed og ringe fromhedsliv, der er årsagen. Skal der bygges kirke i dag, må det forventes, at der kaldes på den højeste kunstneriske indsats i nutidens formsprog.

Vel er kirken gammel, men dog evig nutidig, så længe jorden står. Gud er nutidens Gud. Man kan bygge i gammel stil og lave en pastiche, men det er en ringe løsning, der får kommende generationer til at betragte kirkehuset som noget fortidigt, noget der er passé, så det fremmer sækulariseringen.

DER SKELNES UNDERTIDEN mellem "profan-byggeri" og "sakral-arkitektur". Spørger en arkitekt teologerne om en nærmere definering af begrebet sakral, må han ikke vente at få en entydig karakteristik. Sakral kommer af det latinske "sacer", hellig, men hellighedsbegrebet bestemmes varierende af de forskellige konfessioner, ja også inden for disse kan der være begrebsforskelle.

For den romersk-katolske er hans kirkehus i sig selv en hellig ting, "res sacra", når det er indviet som forordnet. Tingene, der bruges til gudstjenesten, er ikke bare ting, men også tegn, ligesom hele huset er et tegn for Kristi levende universelle kirke. Den sakrale stemning understreges ved den røde lampe nær det tabernakel, som rummer det indviende brød. Hele kirkerummets udformning er "Bedeutungssträger": Gud bor i sit hus!

Den græsk-katolske kirke, Østkirken, har også en bastant opfattelse af hel-

(Fortsættes side 32)

Afkristning, demokratisering eller noget helt femte?

ROM — NC News Service

Indholdet af en oversigt over de katolske italienske lægfolks stilling i Kirken efter koncilet, som af ærkebiskoppen af Siena, Ismaele Mario Castellano, er blevet forelagt den italienske bispekonference, går i korthed ud på, at de katolske lægfolk i Italien er genstand for en »stadig afkristningsproces«. Ærkebiskoppen skulle på bispekonferencens tredje almindelige møde tale om lægfolket i Italien i lyset af det andet Vatikankoncilis teologi. Han indledte med at sige, at der i Italien ikke findes et fast sammensvejet katolsk lægfolk, men at man snarere kan tale om en vis religiøs pluralisme i den forstand, at der er mange forskellige indstillinger mellem katolikkerne selv.

Konferencen, der varede i fem dage, havde som hovedemne »Lægfolkets rolle i Kirken i Italien efter koncilet«. På åbningsmødet gav to italienske lægfolk, nemlig den tidligere leder af Katolsk Aktion i Italien og nuværende redaktør for Banco di Roma, Vittorino Veronese, og formanden for den kvindelige afdeling af Katolsk Aktion i Italien, Sitia Sassudelli, udtryk for, at der er behov for en dialog mellem hierarkiet og lægfolket.

Veronese kredsede især om emnet »demokratiet i Kirken«. Et øjeblik før havde formanden for bispekonferencen, kardinal Giovanni Urbani af Venezia, talt om, at »former, der kom fra det politiske demokrati, og som lå helt uden for Kirkens guddommelige og menneskelige natur, var ved at vinde indpas i den kirkelige sfære«.

Veronese betonedede, at »ét er at tale om demokrati i Kirken som et juridisk system, der skal indføres på linie med forholdene i civile institutioner ... men noget andet er at tale om en demokratisk sans, dvs. om en åben, frimodig og direkte form for relationer mellem medlemmerne af Gudsfolket, nemlig hierarkiet, gejstligheden og lægfolket, baseret på det gensidige ansvar, der ligger i væsensforskellen mellem tjenesterne og de dertil hørende nådegaver«.

»Demokrati som struktur og som en ved lov fastlagt regel kan lige så lidt som aristokrati, oligarki eller anarki anvendes i Kirken,« fortsatte Veronese. »Det er opfattelser og regler som er fremmede for dette hellige og mystiske hele, det kirkelige samfund, som ikke må forveksles med dette andet konkrete og højtskede borgerlige samfund. Jeg tror, at mange lægfolk, hvad enten de er italienere eller ej, er fuldstændig klar over dette, selv om de ikke altid udtrykker det helt klart.«

Under henvisning til de resolutioner, der var blevet vedtaget på den tredje verdenskongres for lægapostolatet i Rom i efteråret, som han selv havde været formand for, sagde Veronese, at når kongressen havde anmodet om, at lægfolket måtte være med, »havde man bestemt ikke ment, at det skulle være om ansvaret for at træffe afgørende bestemmelser, hvilket udelukkende er forbeholdt hierarkiet, men at det skulle være med til at udføre bestemmelserne og til at udarbejde planerne for, hvordan de

skulle udføres i praksis, — lægfolket krævede ikke nogen ret, som ikke tilkom det, men bad om lov til at udføre en pligt«.

Veronese sluttede med at anmode om, at der måtte blive foretaget eksperimenter i de italienske bispedømmer og sogne, hvor man virkelig tog lægfolket med ved tilrettelæggelsen af planer om, hvordan man skulle udføre Kirkens sendelse. Han mente, at det var et spørgsmål om at finde de

rigtige kommunikationsmidler og tilføjede, at »hverken læren eller disciplinen i Kirken er i virkelig fare — i hvert fald ikke endnu, men hvis der er en fare, vil den blive formindsket, ved at man — inden for de rigtige og rimelige grænser — udvider den margin, man giver lægtolket til at udtrykke sig frit, åbenhjertigt og ansvarligt som en integrerende del af Gudsfolket, som har et fælles ansvar i frelseshistorien«.

485 millioner katolikker

VATIKANET — NC NEWS SERVICE

Vatikanet har i en forhåndsrapport om sin virksomhed ansat antallet af katolikker i verden til 485 millioner i 1966, dvs. ca. 5,5 millioner mere end i 1964.

Antallet af præster angives for 1966 til 351.624, dvs. næsten 5000 mere end i 1964, mens antallet af teologistuderende var dalet med ca. 1100 til ca. 25.000 og antallet af filosofistuderende var dalet med ca. 200 til ca. 26.000.

Der var 1225 bispedømmer, dvs. 13 mere end i 1964.

Af bogen »Pavestolens virksomhed i 1967« fremgår det, at pave Paul i det forløbne år har udsendt to rundskrivelser om »Folkenes fremskridt« og om »Præsternes cølibat«, fire motu proprio, tre apostoliske konstitutioner, to apostoliske formaninger, et paveligt hyrdebrev og 78 andre budskaber og breve, deriblandt et budskab til Afrika og et budskab om freden.

Desuden har paven i det forløbne år holdt 264 taler, taget imod otte statsoverhoveder, deriblandt USA's præsident Lyndon B. Johnson og FN's generalsekretær U Thant.

Paven har yderligere modtaget besøg af fire delegationer fra den ortodokse kirke, deriblandt den ortodokse økumeniske patriark Athenagoras I af Konstantinopel, foruden at han selv har besøgt patriark Athenagoras i Istanbul.

Britiske kirkeledere imod loven om immigranter

LONDON — KIPA

Britiske kirkeledere, deriblandt kardinal Heenan af Westminster og ærkebiskop Ramsey af Canterbury, har offentligt protesteret mod loven om immigranter fra Commonwealth-landene, som skal bevirke en stærk begrænsning i antallet af indvandrere fra Kenya.

— Gem du bare det pas, Harold. Det gør hverken fra eller til her. (Catholic Herald).

lighusets symbolik, som var kirken en theofani og gudstjenesten en åbenbaring i symbolsk form. Rundformen eller kuppelkirken, som er så fremtrædende i den ortodokse kirke, tydes som symbol for himlen, der mødes med jord, så at sige en afglans af "inkarnationens fortsættelse".

Hos Grundtvig hedder det: Himlenes Gud vist ej bebor huse, som hænder mon bygge - (DS.280). Der bruges ikke direkte udtrykket "helligt sted" i salmen "Kirken den er et gammelt hus", men derimod i hans kirkeindvielsessalme (DS.292): Hvor Gud sit hus ej bygge vil.... hedder det i sidste vers: "da bliver her et helligt sted, jo længere, jo mere".

Reformatorerne tog afstand fra tempelideologien med sanktuariet som skarpt afgrænset offerhelligdom o.s.v., men den lutherske kirke har dog hellighedsbegrebet også om stedet og regner med, at kirkehuset (og den indviede kirkegård) kan vanhelliges, profaneres. Det er ikke et magisk hellighedsbegreb af bastant karakter, men som redskaber for Kristus bliver ting og steder helliget og bør holdes i ære. Det gælder ikke mindst alteret, der skal genindvies ved en total ændring, når en ældre kirke er blevet således fornyet, at koret er "opført af nyt".

I sine ritualer virker vor hjemlige kirke undertiden lidt mere "katolsk", end den vil være ved. Det er vel kun godt, at ritualerne halter bag efter de skiftende modeteologier, så de kan kalde de alt for avancerede tilbage til formen, re-formatio! - og tilbage til det, den danske kirke står for efter sine bekendelser.

RE - FORMATIO nr. 2 april 1968 11. årgang

Jørgen Hornemann: Kirkens forpligtelse	18
Højkirkeligt præstekonvent, program	19
C.B.Hansen: Kommentar: Folkereligion og TV-bryllup	20
Anders Studsgård: Kristne reservater?	21
O.Lund Pallesen: Lidt økumenisk dialektik	24
J.Em.Hansen: Et lille genmæle	26
Sigurd Mejndor: Af kirkehusets symbolik (7): Hellighuset og dets indvielse (afsl.)	29
Vi har klippet	30

RE - FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst B. Riisgaard, Ny Kastetvej 18, 9000 Ålborg. Telefon: Ålborg (08) 13 69 90. I redaktionen iøvrigt: Pastor C.B.Hansen, Dråby, 8400 Ebeltoft; kreditforeningsfuldmægtig Preben Kunst, Lukas Plads 8, 8000 Århus C; sognepræst Sigurd Mejndor, 8445 Hyllested; pastor O.Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet. Ekspedition: RE-FORMATIO ved stud.theol.Ejlif Kristensen, Sverrigsgade 8, 2.th., 2300 København S. Postgiro 88142. Telefon: (0177) SU 497. Bladet kommer i mindst 8 numre årligt og koster 15 kr. (studerende 10 kr.). Maskinskrivn. & opsætn.: A.Studsgård. Forside & overskrifter: Knud Nørholm. Tryk: J.A.Petersen, København.

RESERVERET POSTVÆSENET